

DICȚIONARUL INTERNAȚIONAL AL SCRITORILOR CONTEMPORANI ANGELO DE GUBERNATIS

**Angelo de Gubernatis. The international
dictionary of contemporary writers**

Radu MOȚOC

Abstract: *The article contains information about the letter sent from Florence on 5 January 1888, addressed to Iacob Negruzzi by Angelo de Gubernatis (1840-1913), author of the International dictionary of contemporary writers. The author of the dictionary asked Iacob Negruzzi to give addresses of important writers in Romania. Known as a first person in latin space, Italian university professor, writer, he was concerned at that time to reprint "Dizionario biografico degli scrittori contemporanei", published for the first time in the period 1879-1880. Iacob C. Negruzzi put at the disposal of Angelo Gubernatis names of 20 writers, who at that time were the most representative of the Romanian cultural space.*

Angelo de Gubernatis
(1840- 1913)

Printre documentele dăruite de Iacob C. Negruzzi Bibliotecii Academiei Române, se află și scrisoarea expedită din Florența în data de 5 ianuarie 1888, adresată lui Iacob Negruzzi de către **Angelo de Gubernatis** (1840- 1913) ¹.

Cunoscut ca o personalitate de primă mărime în spațiul latin și nu numai, profesor universitar italian, scriitor, acesta era preocupat în perioada respectivă de a reedita „Dizionario biografico degli scrittori contemporanei”, publicat pentru prima dată în perioada anilor 1879-1880. Considerându-l depășit și lipsit de multe informații din țările europene, precum România, inițiază mai multe demersuri, unele fără răspuns, în vederea de a îmbogăți acest dicționar cu cât mai multe personalități literare din România.

Este foarte probabil ca Angelo de Gubernatis să nu-l fi cunoscut la data respectivă, pe V. A. Urechia (1888). Prietenia acestora se va materializa odată cu

acțiunea întreprinsă de Urechia, de condamnare a procesului „Memorandiștilor”, la care Angelo de Gubernatis va reacționa cu o scrisoare de susținere, din 22 iunie 1894, care va fi publicată în volumul „Voci latine”, alături de alte 146 personalități de primă mărime din spațiul latin. Prima vizită în România o va face în anul 1897, la invitația lui V. A. Urechia.

Din acest motiv, în anul 1888, Angelo de Gubernatis se adresează lui Negruzzi și nu lui Urechia, care cu siguranță ar fi răspuns și el cu multă bunăvoință la o asemenea solicitare.

În dorința de a publica cât mai multe informații privind scriitorii din România, autorul dicționarului îl roagă pe Negruzzi, într-o primă scrisoare să-i ofere adresele unor scriitori importanți din România. Așa se explică faptul că în data de 5 ianuarie 1888 mulțumește pentru transmiterea acestor adrese, din care surprinzător lipsește adresa lui M. Eminescu, aflat în perioada respectivă bolnav și retras la sora sa Henrieta din Botoșani.

Înainte de a apela la Iacob Negruzzi, Angelo de Gubernatis a făcut mai multe demersuri scrise pentru aflarea unor adrese și informații despre scriitorii din România, deosebit de utile pentru reeditarea dicționarului.

Autorul dicționarului mărturisește în scrisoarea din 5 ianuarie 1888 faptul că s-a adresat Ministerului Instrucțiunilor Publice din România, cu rugămintea: „de a însărcina pe unul dintre funcționarii săi mai culți ca să-mi trimită informații asupra scriitorilor mai de seamă. Scrisoarea mea a rămas fără răspuns, ceea ce mă miră cu atât mai mult cu cât am aflat, acum o săptămână, că actualul ministru este prințul Dimitrie Sturdza, cu care am avut onoarea să studiez în 1863 la Universitatea din Berlin”².

Această atitudine de lipsă de reacție la o asemenea cerere, care ar fi popularizat imaginea scriitorilor din România, îl determină pe Angelo de Gubernatis să facă o comparație cu modul în care au reacționat oficialitățile din Ungaria: „Ministrul Ungariei, Dl de Tréfort, s-a ocupat el însuși de dicționarul meu, ceea ce va face ca Dicționarul să conțină desigur vre-o sută de biografii ungurești”³.

Judecata acestei atitudini comparative între România și Ungaria îl determină pe autorul dicționarului să afirme un raționament pe cât de adevărat pe atât de dureros pentru noi români: „Pentru ce miniștrii din România nu pun patriotismul în activitatea lor, pentru ca să completeze un **Dicționar internațional**, care va avea fără îndoială un răsunet internațional?”⁴

Pentru prima ediție a dicționarului din 1879 - 1880, autorul a fost ajutat din România de către Petre S. Aurelian (1833-1909), B. P. Hașdeu (1838-1907 și Mihail Obedenaru-Gheorghiade (1839-1885).

Interesantă este și remarca făcută de Angelo de Gubernatis, referitor la un scriitor mai puțin cunoscut, Grigore H. Grandea (1843-1897): „cât privește pe domnul Grandea, el promitea poate ceva mai mult la primele sale începuturi; notița sa nu va lipsi din **Dicționar**, dar ea va fi mai scurtă și mai modestă”⁵

Publicarea portretelor scriitorilor la prima ediție a fost regretată de autor, care mărturisește faptul că va renunța la ele pentru redactarea celei de a II-a ediții care va apare în perioada anilor 1888-1891.

Iacob C. Negruzzi a pus la dispoziția lui Angelo de Gubernatis numele a 20 scriitori, care la acea perioadă erau cei mai reprezentativi din spațiul cultural românesc. Pentru mai multă siguranță, Angelo de Gubernatis a decis ca scrisorile prin care solicita scriitorilor români datele biografice și lista celor mai importante titluri din lucrările acestora să le dirijeze tot spre Iacob C. Negruzzi, cu rugămintea de a le expedia sub patronajul acestuia, cu indicarea adresei expeditorului. Prin această strategie, Angelo de Gubernatis spera că: „poate se vor grăbi mai mulți să-mi răspundă”⁶.

Cu toată eleganța, Angelo de Gubernatis mulțumește în încheierea scrisorii lui Negruzzi, nu însă înainte de a face următoarea declarație: „Pentru acest serviciu internațional, pe care îl faceți României, toți compatrioții D-voastră cărora le plac literele vă vor rămâne obligați”⁷.

Note:

¹ **Angelo de Gubernatis**, orientalist și scriitor italian, născut la Torino (7 aprilie 1840–14 februarie 1913). Doctor în filologie al Universității din Torino, a fost trimis de guvernul italian în 1862 la Berlin pentru a studia limbile orientale. A urmat cursurile ținute de Weber și Bopp și la întoarcere în Italia a fost numit profesor de sanscrită și literatură comparată la Institutul din Florența. A prezidat „*Societatea asiatică italiană*”, și este fondatorul mai multor reviste: *Italia literară*-1862; *Revista orientală*-1867; *Civiltă italiană*-1869; *Revista Europeă*. A publicat lucrări despre literatura indiană, *Mythologie Zoologique*, *Mythologie de plantes*, *Dictionnaire biographique des écrivains contemporains*. Membru de onoare al Academiei Române ales la 22 martie 1895. Paul Guérin, *Le Dictionnaire des Dictionnaires*, vol. 3, Paris, p. 1099

² TOROUȚIU, I. E., lucrare citată, p. 66

³ **August Tréfort** (1817- 1888), a fost Ministru al Cultelor din Ungaria în anul 1872 și începând cu anul 1885 președinte al Academiei Ungare

⁴ TOROUȚIU, I. E., lucrare citată, p. 66

⁵ *Ibidem*, p. 66

⁶ *Ibidem*, p. 67

⁷ *Ibidem*, p. 67

